

Π.3.1.4 *Ολοκληρωμένα παραδείγματα εκπαιδευτικών σεναρίων
ανά γνωστικό αντικείμενο με εφαρμογή των αρχών σχεδίασης*

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Α΄ Γυμνασίου

Θεματική ενότητα:

Σχολική ζωή

Τίτλος:

«Διαπροσωπικές σχέσεις συμμαθητών»

ΜΑΡΙΑ ΜΠΕΧΛΙΒΑΝΟΥ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Θεσσαλονίκη 2011

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.1.4 *Ολοκληρωμένα παραδείγματα εκπαιδευτικών σεναρίων ανά γνωστικό αντικείμενο με εφαρμογή των αρχών σχεδίασης*

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας λογοτεχνίας: Βασίλης Βασιλειάδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμασούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Περιεχόμενα

Ταυτότητα Σεναρίου	4
Εισαγωγή	4
Σκοποθεσία	5
Δεξιότητες	6
Αξιοποίηση των ΤΠΕ	6
Κείμενα	7
Μεθόδευση της διδασκαλίας	11
Αναλυτική περιγραφή των φάσεων υλοποίησης του σεναρίου	11
Α΄ φάση: Πριν από την ανάγνωση	11
Β΄ Φάση: Ανάγνωση	12
Γ΄ Φάση: Μετά την ανάγνωση	17
Αξιολόγηση	18
Φύλλα Εργασίας	18
Άλλες εκδοχές - Κριτική	19
Βιβλιογραφία για τον εκπαιδευτικό	19

Ταυτότητα Σεναρίου

Τίτλος: Διαπροσωπικές σχέσεις συμμαθητών

Τάξη: Α΄ Γυμνασίου

Δημιουργός: Μαρία Μπεχλιβάνου

Γνωστικό αντικείμενο: Νεοελληνική Λογοτεχνία

Συμβατότητα με το νέο ΠΣ: Εντάσσεται στη διδακτική ενότητα «Σχολική ζωή» της Α΄ Γυμνασίου

Είδος διδακτικής πρακτικής: project, ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, μετωπική διδασκαλία

Προτεινόμενη διάρκεια: 24 ώρες

Δοκιμάστηκε στο σχολείο ή όχι: Πρόκειται για παραδειγματικό σενάριο που προορίζεται για πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση στη διδακτική πράξη στο πλαίσιο του Ψηφιακού Σχολείου.

Μπορεί να εφαρμοστεί στην τυπική ή/και στην ημιτυπική / άτυπη εκπαίδευση:

Το συγκεκριμένο σενάριο σχεδιάστηκε με γνώμονα την τυπική εκπαίδευση.

Επιμέρους σημεία του θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν στην κατεύθυνση της ημιτυπικής ή και της άτυπης εκπαίδευσης

Εισαγωγή

Το θέμα της ενότητας «Σχολική ζωή» είναι ιδιαίτερα ευρύ και για αυτό μπορεί να εξεταστεί μέσα από λογοτεχνικά κείμενα διαφόρων περιόδων καθώς και να συσχετιστεί με άλλα διδακτικά αντικείμενα. Επιπλέον εμπεριέχει πολλά υποθέματα.

Εμείς επιλέξαμε να ασχοληθούμε στο συγκεκριμένο σενάριο με το υποθέμα «Διαπροσωπικές σχέσεις συμμαθητών» όπως αυτό προκύπτει μέσα από πεζογραφικά λογοτεχνικά έργα. Το σενάριο εστιάζει στις σχέσεις που αναπτύσσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες με τους συμμαθητές τους στο πλαίσιο της σχολικής ζωής, χωρίς να

παραβλέπεται και η σχέση μαθητών-καθηγητών, αφού αυτή συντελεί καθοριστικά στη διαμόρφωση του κλίματος της τάξης και του ευρύτερου σχολικού περιβάλλοντος.

Για την επιλογή του υποθέματος λάβαμε υπόψη τη μεταβατική φάση από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο, την οποία βιώνουν με ιδιαίτερη αγωνία οι μαθητές της Α΄ Γυμνασίου. Πέρα από την αλλαγή του σχολικού χώρου και του ωρολογίου προγράμματος, τα «πρωτάκια» περνάνε από τον έναν δάσκαλο στους πολλούς καθηγητές και τους πολλούς άγνωστους συμμαθητές. Αυτή η πολλαπλότητα και πολυπλοκότητα των σχέσεων δημιουργεί τουλάχιστον αμηχανία στους μικρούς μαθητές, που προσπαθούν, έστω κι ασυνείδητα, να προσδιορίσουν τον ρόλο τους στις σχέσεις αυτές και να προσαρμοστούν στη νέα τους πραγματικότητα. Ειδικά το θέμα των διαπροσωπικών σχέσεων με τους συμμαθητές απασχολεί έντονα τους μαθητές αυτής της ηλικίας, αφού μπαίνοντας στην εφηβεία επιδιώκουν την αποδοχή κυρίως των συνομήλικών τους.

Θεωρούμε, λοιπόν, πως είναι σημαντικό οι μαθητές να έρθουν σε επαφή με λογοτεχνικά κείμενα που πραγματεύονται ένα θέμα της καθημερινότητας τους, ώστε να κατανοήσουν πως τα τετριμμένα μπορούν να μετουσιωθούν σε τέχνη και να νιώσουν ότι η λογοτεχνία τους αφορά άμεσα. Επιπλέον, με το σενάριο αυτό τους δίνεται η ευκαιρία να αποκτήσουν μια διευρυμένη οπτική του θέματος (εξετάζοντάς το σε διαφορετικά ιστορικά και κοινωνικά συμφραζόμενα) και να γνωρίσουν διάφορους λογοτεχνικούς τρόπους πραγμάτευσής του. Τέλος, πιστεύουμε πως η διαδικασία αυτή μπορεί να συμβάλει θετικά στην ομαλή ένταξη των παιδιών στο νέο τους σχολικό περιβάλλον.

Σκοποθεσία

Με τη διδασκαλία του σεναρίου επιδιώκουμε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- Να γνωρίσουν διάφορους τρόπους προσέγγισης των διαπροσωπικών σχέσεων των συμμαθητών μέσα από τις διαφορετικές οπτικές των συγγραφέων και τις διαφορετικές «φωνές» των κειμένων.

- Να αντιληφθούν τη μεταβλητότητα των θεσμών και των σχέσεων και να ανιχνεύσουν τον ρόλο που παίζουν οι ιστορικές και κοινωνικές συνθήκες στη διαμόρφωσή τους.
- Να εντοπίσουν τις ομοιότητες και τις διαφορές στις «σχολικές» διαπροσωπικές σχέσεις παλιότερα και σήμερα.
- Να αποκτήσουν σφαιρική εικόνα για το θέμα μέσα από μια διαθεματική προσέγγιση που θα αξιοποιεί στοιχεία από το μάθημα της γλωσσικής διδασκαλίας, της ιστορίας, της αρχαίας ελληνικής γραμματείας (από μετάφραση), της οικιακής οικονομίας, της πληροφορικής, της μουσικής, της αισθητικής και φυσικής αγωγής.

Δεξιότητες

Με την ολοκλήρωση της διδασκαλίας του σεναρίου επιδιώκουμε οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση:

- Να εντοπίζουν τη «φωνή» που αφηγείται κάθε φορά: παιδί-ενήλικας, μαθητής-καθηγητής.
- Να αναγνωρίζουν πώς λειτουργούν οι αφηγηματικοί τρόποι που χρησιμοποιεί ο κάθε συγγραφέας στην πραγμάτευση του θέματός του και να μεταποιούν το είδος του κειμένου.
- Να διακρίνουν το ιστορικό-κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται οι «σχολικές» διαπροσωπικές σχέσεις που παρουσιάζει το κάθε κείμενο.
- Να επισημαίνουν ομοιότητες και διαφορές στις σχέσεις των συμμαθητών ανάμεσα σε σχολικές κοινότητες του παρελθόντος και του παρόντος.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Για την υλοποίηση του σεναρίου χρησιμοποιούμε τα παρακάτω τεχνολογικά μέσα, ψηφιακά εργαλεία και λογισμικά: διαδραστικό πίνακα ή βιντεοπροβολέα, φωτογραφική μηχανή ή βιντεοκάμερα, συσκευή ηχογράφησης, μηχανές αναζήτησης

στο διαδίκτυο, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, Wiki, επεξεργαστή κειμένου, λογισμικό παρουσίασης, το διαδίκτυο, λογισμικό κατασκευής [κόμικ](#).

Οι δεξιότητες που επιδιώκουμε να αποκτήσουν τα παιδιά μέσα από τη χρήση των παραπάνω είναι οι εξής:

- Αναζήτηση, αξιολόγηση και αξιοποίηση πληροφοριών.
- Ανταλλαγή απόψεων και συνεργασία με τα μέλη της ίδιας και των άλλων ομάδων καθώς και με άλλες μαθητικές κοινότητες μέσω σύγχρονης και ασύγχρονης επικοινωνίας.
- Εντοπισμός και ερμηνεία των διαφορετικών σημειωτικών τρόπων που συνυπάρχουν στα πολυτροπικά / πολυμεσικά κείμενα.
- Παραγωγή προσωπικού πολυτροπικού κειμένου – ερμηνευτική πρόταση.

Κείμενα

1) Από τα Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Γυμνασίου/Λυκείου όλων των τάξεων:

ΚΝ1 Α' Γυμνασίου:

Νίκος Καζαντζάκης, [«Η Νέα Παιδαγωγική»](#)

[Απόσπασμα (από το έργο «Αναφορά στο Γκρέκο») στο οποίο ο συγγραφέας παρουσιάζει την αυταρχική συμπεριφορά του διευθυντή-δασκάλου της τετάρτης τάξης.]

ΚΝ1 Β' Γυμνασίου:

Γιώργος Ιωάννου, [«Να 'σαι καλά, δάσκαλε!»](#)

[Απόσπασμα (από τη συλλογή διηγημάτων «Εφήβων και μη») στο οποίο βλέπουμε το πώς ένας δάσκαλος με το διαφορετικό μάθημά του και τη φιλική του συμπεριφορά κατάφερε να κερδίσει την αγάπη των μαθητών του.]

Άλκη Ζέη, [«Αναμνήσεις της Κωνσταντίας από τη Γερμανία»](#)

[Απόσπασμα (από το μυθιστόρημα «Η Κωνσταντίνα και οι αράχνες της») στο οποίο η δεκατριάχρονη ηρωίδα αναπολεί τις πρώτες μέρες στο Άαχεν και τη γνωριμία της με το περιβάλλον του γερμανικού σχολείου.]

Ζωρζ Σαρή, [«Και πάλι στο σχολείο»](#)

[Απόσπασμα (από το μυθιστόρημα «Ε.Π.») στο οποίο παρουσιάζονται οι θερμές σχέσεις των συμμαθητριών της Σχολής Θηλέων που μοιράζονται τις εντυπώσεις τους από τις καλοκαιρινές διακοπές.]

ΚΝΑ Γ' Γυμνασίου:

Παναγής Σκουζές, [«Ο βίος μου»](#)

[Απόσπασμα [από το χρονικό «Απομνημονεύματα. Η τυραννία του Χατζή-Αλή Χασεκή στην τουρκοκρατούμενη Αθήνα (1772-1796)»] στο οποίο ο συγγραφέας αναφέρεται στο αυταρχικό κλίμα και τις τιμωρίες του σχολείου εκείνης της εποχής.]

2) *Παράλληλα κείμενα*

Έλλη Αλεξίου, «Αμαρτίαι γονέων», [«Η Βαγγελίτσα»](#). *Σκληροί αγώνες για μικρή ζωή*, 151-161, 36-48. Αθήνα: Καστανιώτης, 1978 [1931¹].

[Σε πολλά από τα διηγήματα αυτής της συλλογής ηρωίδες είναι οι μαθήτρες του Γ' Παρθεναγωγείου Ηρακλείου.]

Έλλη Αλεξίου, *Γ' Χριστιανικό Παρθεναγωγείο*. Αθήνα: Καστανιώτης, 1978 [1934¹].

[Διαβάζουμε τις εμπειρίες μιας νεοδιόριστης δασκάλας στο Γ' Χριστιανικό Παρθεναγωγείο Ηρακλείου. Πολλούς από τους ήρωες τους έχουμε ήδη γνωρίσει στη συλλογή διηγημάτων «Σκληροί αγώνες για μικρή ζωή».]

Γιώργος Ιωάννου, «Τα παρατσούκλια». *Η σαρκοφάγος. Πεζογραφήματα*, 35-40. Αθήνα: Κέδρος, 1992.

[Ο ήρωας θυμάται το πόσο υπέφερε στο σχολείο από τα παρατσούκλια που του έβγαζαν οι συμμαθητές του.]

Παντελής Καλιότσος, *Ένα σακί μαλλιά*. Αθήνα: Πατάκης, 1997.

[Όταν ο μικρός Φάνης χάνει τα μαλλιά του λόγω χημειοθεραπείας, όλοι οι συμμαθητές του και ο δάσκαλός του κουρεύονται με την ψιλή για συμπαράσταση.]

Λιλίκα Νάκου, *Η κυρία Ντο-ρε-μι*. Αθήνα: Δωρικός, 1997.

[Μια καθηγήτρια Γαλλικών και ωδικής διορίζεται σ' ένα Γυμνάσιο Αρρένων του Ρεθύμνου στην εποχή του μεσοπολέμου.]

Ναταλία Σαλόμκο, *Αν ήμουν δάσκαλος*. Αθήνα: Πατάκης, 1992.

[Ένας νέος δάσκαλος «κερδίζει» τις καρδιές των μαθητών του, αλλά λόγω των παιδαγωγικών του απόψεων έρχεται σε ρήξη με τον διευθυντή του σχολείου, που είναι και πατέρας του.]

Ζωρζ Σαρή, *Ε. Π.* Αθήνα: Πατάκης, 1995.

[Σ' ένα Γυμνάσιο Θηλέων, πριν τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, τέσσερις μαθήτριες ορκίζονται να μείνουν Ε(νωμένες) Π(άντα).]

Ζωρζ Σαρή, *Ο κύριος μου*. Αθήνα: Πατάκης, 2002.

[Ένας δάσκαλος καταφέρνει με την ιδιαίτερη προσέγγισή του να «κερδίσει» τον πιο ατίθασο μαθητή της τάξης του, τον Πασχάλη.]

3) Εκπαιδευτικό υλικό

Ταινίες

Περισσότερες πληροφορίες, τρέιλερ και σκηνές από τις ταινίες που προτείνονται παρακάτω μπορεί κανείς να βρει στο Youtube και στο [Ελληνικό Κέντρο Κινηματογράφου](#).

Τα παιδιά της χορωδίας (Les Choiristes), Christophe Barratier, 2004.

[1948. Ο Κλεμάν Ματιέ, ένας άνεργος δάσκαλος μουσικής, βρίσκει δουλειά ως επιτηρητής σε ένα σωφρονιστικό οικοτροφείο ανηλίκων. Ο Ματιέ προσεγγίζει τους μαθητές με αγάπη, διδάσκοντάς τους τη μαγεία της μουσικής.]

Ο κύκλος των χαμένων ποιητών (Dead Poets Society), Peter Weir, 1989.

[Όταν ο χαρισματικός καθηγητής Αγγλικής Φιλολογίας John Keating (Robin Williams) διορίζεται σε μια αυστηρά παραδοσιακή ακαδημία αρρένων, αναστατώνει τη διοίκηση και τους μαθητές με τις νεωτεριστικές μεθόδους διδασκαλίας του, ανατρέποντας τα έως τότε δεδομένα.]

Ο Ψύλλος, Δημήτρη Σπύρου, 1990.

[Σ' ένα ορεινό χωριό της Ολυμπίας ένας δωδεκάχρονος μαθητής συντάσσει και εκδίδει μόνος του την εφημεριδούλα ο «Ψύλλος». Παρά την αποθάρρυνσή του από τον δάσκαλο, τους γονείς και τους συγχωριανούς του, ο μικρός συνεχίζει την προσπάθειά του.]

Η κυρία Ντορεμί (ελληνική τηλεοπτική σειρά), Νίκος Κουτελιδάκης, 1983.

[Μια καθηγήτρια Γαλλικών και ωδικής διορίζεται σ' ένα Γυμνάσιο Αρρένων του Ρεθύμνου στην εποχή του μεσοπολέμου. Εκεί θα γνωρίσει τη συντηρητικότητα της επαρχίας και θα διακινδυνεύσει τη σταδιοδρομία της και την υπόληψή της.]

Ιστοσελίδες

- [Ψηφιακό σχολείο](#)
- [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα](#)
- [Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού](#)
- [Εθνικό Κέντρο Βιβλίου](#)
- [Ψηφιακό αρχείο της ΕΡΤ](#)
- [Ελληνική Μουσική Βιβλιοθήκη](#)
- [Ελληνικό Κέντρο Κινηματογράφου](#)
- [Εκπαιδευτικές Κοινότητες και Ιστολόγια](#)
- [Εγώ κι εμείς–σχολείο](#) (βίντεο) [πηγή: Εκπαιδευτική Τηλεόραση]

Μεθόδευση της διδασκαλίας

Τις πρώτες τέσσερις ώρες του σεναρίου (α΄ φάση) τις αφιερώνουμε στην ανάγνωση μικρών, μη λογοτεχνικών κειμένων σχετικών με το θέμα ή στην προβολή σχετική ταινίας και φωτογραφιών, με βασικό στόχο να διασαφηνιστεί το θέμα (σχέσεις συμμαθητών) και να δημιουργηθεί ένας πρώτος προβληματισμός σχετικά με αυτό. Στη συνέχεια (β΄ φάση), αφού χωρίσουμε τα παιδιά σε ομάδες, προχωράμε στην ανάγνωση πεζών λογοτεχνικών κειμένων, αρχικά σύντομων και έπειτα μεγαλύτερης έκτασης (διηγήματα ή ολόκληρο μυθιστόρημα), τα οποία οι μαθητές προσεγγίζουν μέσα από ποικίλες δραστηριότητες που συνδέονται με τη σκοποθεσία του σεναρίου (περίπου 16 ώρες). Στο τέλος αυτής της φάσης η κάθε ομάδα παρουσιάζει στην ολομέλεια της τάξης το κείμενο που ανέλαβε να διαβάσει. Στην τέλος (γ΄ φάση) οι μαθητές παράγουν δικό τους λόγο σχετικά με το θέμα του σεναρίου μέσα από ατομικές και ομαδικές εργασίες.

Αναλυτική περιγραφή των φάσεων υλοποίησης του σεναρίου

Α΄ φάση: Πριν από την ανάγνωση

(περίπου 4 διδακτικές ώρες)

Η τάξη σε αυτή τη φάση λειτουργεί ως ολομέλεια. Συζητάμε με τους μαθητές το θέμα που θα διερευνήσουμε από κοινού στο τρέχον τρίμηνο, ώστε να διασαφηνιστεί το περιεχόμενο του όρου «διαπροσωπικές σχέσεις» και να εξειδικευτεί στο πλαίσιο της σχολικής ζωής. Δίνουμε έμφαση στις σχέσεις των συμμαθητών. Προκειμένου να δημιουργηθεί ένας πρώτος προβληματισμός σχετικά με το θέμα μπορούμε να προβούμε στις παρακάτω δραστηριότητες που προτιμότερο είναι να υλοποιηθούν σε συνεχόμενα δίωρα.

1^ο διδακτικό δίωρο

Προβάλουμε μέσω βιντεοπροβολέα ή διαδραστικού πίνακα κάποια σχετική με το θέμα μας ταινία (π.χ. *Τα παιδιά της χορωδίας*) ή ένα επεισόδιο από κάποια τηλεοπτική σειρά (π.χ. [Η κυρία Ντορεμί](#)). Έπειτα συζητάμε για θέματα όπως ο τόπος,

ο χρόνος, η υπόθεση, οι ήρωες και οι μεταξύ τους σχέσεις, αλλά και για τους τρόπους παραγωγής νοήματος στον κινηματογράφο.

2^ο διδακτικό δίωρο

Διαβάζουμε σχετικά κείμενα που βρίσκονται στα σχολικά εγχειρίδια της Νεοελληνικής Γλώσσας [[Νεοελληνική Γλώσσα Α΄ Γυμνασίου Ενότ.1](#) (σελ. 9-24), [Ενότ.2](#) (σελ. 25-38) και [Νεοελληνική Γλώσσα Β΄ Γυμνασίου, Ενότ. 4](#), (σελ. 57-72)] και άρθρα εφημερίδων ή περιοδικών της επικαιρότητας ή επιλεγμένα σχόλια σε μαθητικά blogs, ώστε οι μαθητές να δουν πώς άλλα είδη λόγου πραγματεύονται το θέμα τους και να προβληματιστούν για τη λογοτεχνική μετουσίωσή του. Σε αυτήν τη δραστηριότητα μπορούμε να αξιοποιήσουμε στοιχεία από το σχολικό εγχειρίδιο της [Οικιακής Οικονομίας Α΄ Γυμνασίου, Ενότ.1.3](#) (σελ. 13-15) σε συνεργασία με τον καθηγητή της συγκεκριμένης ειδικότητας, καθώς και από το εγχειρίδιο της [Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής Γ΄ Γυμνασίου, Κεφ. 2](#). (σ. 14-19) και [Κεφ. 4](#). (σ. 30-36)].

Στο τέλος αυτής της φάσης επιχειρούμε από κοινού με τους μαθητές μια πρώτη κατηγοριοποίηση των διαπροσωπικών σχέσεων στο χώρο του σχολείου. Επίσης τίθενται ερωτήματα προς διερεύνηση αναφορικά με τη μεταβλητότητα των σχέσεων αυτών (ειδικά μεταξύ συμμαθητών) και τους διαφορετικούς τρόπους προσέγγισης του θέματος. Στη φάση αυτή οι εργασίες που αναθέτουμε τόσο στην τάξη όσο και στο σπίτι είναι ατομικές (προφορικές ή γραπτές).

Β΄ Φάση: Ανάγνωση

(περίπου 16 διδακτικές ώρες)

Ανάγνωση ενός λογοτεχνικού κειμένου μικρής έκτασης

(περίπου 2 διδακτικές ώρες)

Στην αρχή αυτής της φάσης η τάξη παραμένει σε ολομέλεια και όλοι οι μαθητές διαβάζουν το ίδιο κείμενο. Ξεκινούν με ένα λογοτεχνικό κείμενο μικρής έκτασης, π.χ. το απόσπασμα από το σχολικό εγχειρίδιο της Γ΄ Γυμνασίου [«Και πάλι στο σχολείο»](#)

της Ζ. Σαρρή. Έπειτα οι μαθητές καλούνται να εξετάσουν τα παρακάτω ζητήματα και να παρουσιάσουν τεκμηριωμένα τις παρατηρήσεις τους :

- Ποιος αφηγείται; Είναι ήρωας του κειμένου ή όχι; Είναι ενήλικας ή παιδί;
- Σε ποιον τόπο και χρόνο διαδραματίζεται η υπόθεση;
- Ποιοι είναι οι ήρωες και ποιος ο ρόλος τους (μαθητής, καθηγητής, διευθυντής);
- Ποιο είναι το είδος και η ποιότητα της σχέσης που τους συνδέει και ποιοι παράγοντες την καθορίζουν; Πώς παρουσιάζεται;
- Πώς βιώνει τη σχέση η κάθε πλευρά;

Ανάγνωση ολόκληρων κειμένων

Οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες και μελετούν ολόκληρα κείμενα (ένα μυθιστόρημα ή 2-3 διηγήματα). Τα κείμενα μπορούν να καθοριστούν με κριτήριο την περίοδο, τα ειδικότερα θέματα ή τον συγγραφέα. Μια πρόταση είναι η εξής:

Ομάδες-υποθέματα-βιβλία:

Σχέσεις συμμαθητών

α. Στη σύγχρονη εποχή:

1η ομάδα: Παντελής Καλιότσος (1997). *Ένα σακί μαλλιά*. Αθήνα: Πατάκης

2η ομάδα: Ζωρζ Σαρή (2008) [2002¹]. *Ο κύριός μου*. Αθήνα: Πατάκης.

β. Σε παλαιότερη εποχή:

3η ομάδα: Ζωρζ Σαρή (1995) *Ε. Π.* Αθήνα: Πατάκης.

4η ομάδα: Έλλη Αλεξίου (1978)[1931¹]. «Αμαρτίαι γονέων», [«Η Βαγγελίτσα»](#).

Σκληροί αγώνες για μικρή ζωή, 151-161, 36-48. Αθήνα: Καστανιώτης

Γιώργος Ιωάννου (1992). «Τα παρατσούκλια», *Η σαρκοφάγος. Πεζογραφήματα*.

Αθήνα: Κέδρος, σ. 35-40.

Δραστηριότητες (περίπου 10 διδακτικές ώρες):

1η-4η ώρα:

Κοινές δραστηριότητες (μόνο):

- Ερευνούν στο διαδίκτυο και όπου αλλού κρίνουν αναγκαίο, για συγκέντρωση υλικού (λογοτεχνικού, πληροφοριακού, εικαστικού) που θα αξιοποιηθεί στην παρουσίαση των κειμένων τους.
- Δημιουργούν ένα ηλεκτρονικό ημερολόγιο εργασιών ή ένα Wiki για να οργανώσουν τη δουλειά και τη συνεργασία τους.
- Εντοπίζουν τα σημεία του κειμένου που σχετίζονται άμεσα με το θέμα και επισημαίνουν τους λογοτεχνικούς τρόπους που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας.

5η-8η ώρα:

Κοινές δραστηριότητες:

- Αλλάζουν το τέλος της ιστορίας.
- Γράφουν ένα κείμενο βιβλιοπαρουσίασης που θα αναρτηθεί στο ιστολόγιο του σχολείου.

Δραστηριότητες ανά ομάδα:

1^η ομάδα:

- Μετατρέπουν το επεισόδιο της επιστροφής του Φάνη στο σχολείο σε εικονογραφημένη ιστορία (κόμικ) με τη βοήθεια σχετικού [λογισμικού](#).
- Γράφουν έναν θεατρικό διάλογο ανάμεσα στον Γεωργαρέλλο και τον δήμαρχο σχετικά με την αλληλεγγύη και τη διχόνοια.
- Δημιουργούν μια πινακοθήκη ηρώων. Ζωγραφίζουν τους μικρούς ήρωες με βάση την περιγραφή του κειμένου και τη φαντασία τους και δίπλα γράφουν φράσεις του βιβλίου που αναφέρονται στο χαρακτήρα τους. Μπορούν να δημιουργήσουν σχετική ψηφιακή παρουσίαση (PowerPoint) που θα προβληθεί κατά την παρουσίασή των εργασιών.

2^η ομάδα:

- Μετατρέπουν τον παντογνώστη αφηγητή σε ομοδιηγητικό, συγκεκριμένα αφηγούνται με τη φωνή του Πασχάλη τον καβγά του με τον Λευτέρη (σε πρώτο πρόσωπο).
- Γράφουν ως Τζούλιο ένα μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου σε κάποιον παλιό συμμαθητή στην Αλβανία, το οποίο αναφέρεται στις σχέσεις του Τζούλιο με τους έλληνες συμμαθητές του.
- Γράφουν έναν θεατρικό μονόλογο όπου ένας από τους συμμαθητές του Πασχάλη αφηγείται από τη δική του σκοπιά την αλλαγή στη συμπεριφορά του ατίθασου μικρού χάρη στις ενέργειες του δασκάλου.

3^η ομάδα:

- Δραματοποιούν το περιστατικό με τα μπουκλάκια (την τεχνική της δραματοποιημένης αφήγησης).
- Γράφουν με τη συμμαθητική ιδιότητα μια κοινή επιστολή προς τη Ζώρζ και την Άλκη για να τις πείσουν να συμφιλιωθούν μετά από τον μεγάλο τους καβγά.
- Μετατρέπουν κάποιες από τις επιστολές των ηρωίδων του βιβλίου σε μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

4^η ομάδα:

- Με το προσωπείο της Αννίτσας από το «Αμαρτίαι γονέων» γράφουν μια έκθεση με θέμα «Η σχέση μου με τους συμμαθητές μου».
- Από «Τα παρατσούκλια» του Ιωάννου δραματοποιούν με την τεχνική «αλλαγή οπτικής γωνίας» τα επεισόδια που σχετίζονται με το παρατσούκλι «σκαντόχοιρος». [Θεωρούμε πολύ χρήσιμη αυτή την τεχνική δραματοποίησης στο θέμα των διαπροσωπικών σχέσεων, διότι η παρουσίαση διαφορετικών εκδοχών της ίδιας ιστορίας (είτε με αφηγηματικό μονόλογο ενός ήρωα είτε με

θεατρική αναπαράσταση) συντελεί στη συνειδητοποίηση της υποκειμενικής παρουσίασης των γεγονότων, καθώς και στην ανάπτυξη ενσυναίσθησης].

- Υποδύομενοι την Βαγγελίτσα του ομότιτλου διηγήματος, γράφουν δύο σελίδες στο προσωπικό της ημερολόγιο για τη σχέση της με τους συμμαθητές της: μία σελίδα πριν να ανακαλύψει η δασκάλα το ταλέντο της μικρής στο τραγούδι και μία μετά.

9^η-10^η ώρα:

Κοινές δραστηριότητες (μόνο):

- Επικοινωνούν με άλλες μαθητικές κοινότητες (ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, forum, τηλεδιάσκεψη) για να ανταλλάξουν απόψεις για τα συγκεκριμένα έργα.
- Επιχειρούν εκ νέου: α) να ερμηνεύσουν την οπτική του αφηγητή, με βάση τα ιστορικά και ιδεολογικά συμφραζόμενα της εποχής του καθώς και τον ρόλο του. β) Να προσδιορίσουν τους λογοτεχνικούς τρόπους και τις τεχνικές που χρησιμοποιεί ο κάθε συγγραφέας για την ανάδειξη του θέματος.
- Προετοιμάζουν την παρουσίαση των κειμένων τους στην ολομέλεια της τάξης.

Παρουσίαση των κειμένων της κάθε ομάδας στην ολομέλεια της τάξης.

(περίπου 4 ώρες)

Στο τέλος αυτής της φάσης η κάθε ομάδα:

- Παρουσιάζει στις άλλες ομάδες το βιβλίο που διάβασε με σαφήνεια και σχετική συντομία (χώρος, χρόνος, ήρωες, αφηγητής, δομή και θέμα του βιβλίου).
- Διαβάζει μικρά αποσπάσματα για να ακουστεί ο λόγος του κειμένου.
- Διατυπώνει ερμηνείες προσωπικές, αλλά πάντα τεκμηριωμένες με βάση το κείμενο.
- Θέτει ερωτήματα προς συζήτηση.

- Αξιοποιεί τις παρατηρήσεις των άλλων ομάδων για τη διόρθωση και τον εμπλουτισμό της προσέγγισής της.
- Ασκεί κριτική στην παρουσίαση των άλλων ομάδων βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων.

Γ΄ Φάση: Μετά την ανάγνωση

(περίπου 4 διδακτικές ώρες)

Σε αυτή τη φάση οι μαθητές δουλεύουν ομαδικά και ατομικά και παράγουν τον δικό τους λόγο σχετικά με το θέμα των διαπροσωπικών σχέσεων των συμμαθητών στο πλαίσιο της σχολικής ζωής. Προτεινόμενες δραστηριότητες είναι οι εξής:

1^ο διδακτικό δίωρο

- Οργανώνουν ένα φιλικό παιχνίδι ποδοσφαίρου με μικτές ομάδες: μαθητές διαφόρων τάξεων ή τμημάτων, διαφορετικής σχολικής επίδοσης, δημοτικότητας, καταγωγής (εάν υπάρχουν αλλοδαποί) κλπ. Αν το επιθυμούν, μπορούν να πάρουν μέρος και καθηγητές. Κατασκευάζουν πανό με συνθήματα αλληλεγγύης, φωτογραφίζουν ή βιντεοσκοπούν τον αγώνα και παίρνουν συνεντεύξεις από τους συμμετέχοντες.
- Γράφουν ένα σύντομο άρθρο σχετικά με τον αγώνα, πλαισιωμένο με οπτικό (ακουστικό) υλικό (πολυτροπικό κείμενο) που θα δημοσιευτεί στην σχολική ή τοπική εφημερίδα ή θα «ανέβει» στην ιστοσελίδα του σχολείου .

2^ο διδακτικό δίωρο

- Εξετάζουν το θέμα των διαπροσωπικών σχέσεων στο πλαίσιο της σχολικής ζωής σε παλαιότερες εποχές (από την αρχαιότητα μέχρι και την τουρκοκρατία, κατ' επιλογή) από πηγές που θα βρουν στα σχολικά εγχειρίδια.

Αρχαία εποχή: [Αρχαία Ελλάδα, ο τόπος και οι άνθρωποι-Ανθολόγιο Β΄ Γυμνασίου, Ενот.ΙΙ.8.](#)

Βυζαντινοί χρόνοι: [Ιστορία Β΄ Γυμνασίου, Κεφ.5, Ενот. 1.](#)

Νεότεροι χρόνοι-τουρκοκρατία: [Ιστορία Β΄ Γυμνασίου, Κεφ.7, Ενот. ΙΙ](#) και

ΚΝΙ Γ' Γυμνασίου, Παναγής Σκουζές, [«Ο βίος μου»](#).

- Έπειτα γράφουν ένα σύντομο κείμενο στο οποίο θα διατυπώνουν τον προβληματισμό τους για τη σημερινή κατάσταση, ύστερα από σύγκρισή της με το εγγύς και το απώτερο παρελθόν. Το κείμενο αυτό θα το πλαισιώσουν με εικόνες και φωτογραφίες (κάποιες θα τις τραβήξουν οι ίδιοι) και θα το δημοσιεύσουν ή θα το παρουσιάσουν στην τάξη.

Αξιολόγηση

Οι μαθητές αξιολογούνται τόσο από τις ατομικές εργασίες τους όσο και από τη συμμετοχή τους στις ομαδικές εργασίες. Αξιολογούνται από τον προφορικό και γραπτό τους λόγο, από τη γενικότερη συμμετοχή τους στο μάθημα και από τη συμβολή τους στη δουλειά της ομάδας τους.

Ειδικότερα αξιολογούμε την ικανότητα των μαθητών:

- Να εντοπίζουν τη «φωνή» που αφηγείται κάθε φορά.
- Να αναγνωρίζουν πώς λειτουργούν οι αφηγηματικοί τρόποι που χρησιμοποιεί ο κάθε συγγραφέας στην πραγμάτευση του θέματός του και να μεταποιούν το είδος του κειμένου.
- Να διακρίνουν το ιστορικό-κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται οι «σχολικές» διαπροσωπικές σχέσεις που παρουσιάζει το κάθε κείμενο.

Φύλλα Εργασίας

Φύλλα εργασίας δεν παρατίθενται καθώς το σενάριο προϋποθέτει ελευθερία κινήσεων, όσο το δυνατόν μικρότερη δέσμευση, ενώ παροτρύνει τους εκπαιδευτικούς να φτιάξουν δικές τους δραστηριότητες, ανάλογα με τα ενδιαφέροντα και τις δυνατότητες της τάξης, και να αγνοήσουν από τις προτεινόμενες δραστηριότητες όσες θεωρούν ότι για κάποιον λόγο δεν εξυπηρετούν τους δικούς τους στόχους.

Άλλες εκδοχές - Κριτική

Επισημαίνεται ότι το παραδειγματικό αυτό σενάριο προορίζεται για πιλοτική εφαρμογή στο πλαίσιο του Ψηφιακού Σχολείου.

Βιβλιογραφία για τον εκπαιδευτικό

Ακρίβος, Κ. 2004. *Να μαθαίνω γράμματα...Το σχολείο στη νεοελληνική λογοτεχνία*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Αναγνωστοπούλου, Μ. 2005. *Οι διαπροσωπικές σχέσεις εκπαιδευτικών και μαθητών στη σχολική τάξη. Θεωρητική ανάλυση και εμπειρική προσέγγιση*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.

Κουκουλομάτης, Δ. 1993. *Ο δάσκαλος στη λογοτεχνία*. Αθήνα: Έλλην.

* Τα κείμενα ακολουθούν τη νέα σχολική [Γραμματική Νέας Ελληνικής Γλώσσας Α', Β', Γ' Γυμνασίου](#) (Σ. Χατζησαββίδης σε συνεργασία με Αθ. Χατζησαββίδου, ΟΕΔΒ 2007).

** Για πρακτικούς λόγους, η χρήση του αρσενικού γραμματικού γένους θεωρείται ότι συμπεριλαμβάνει και το θηλυκό.